

ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ ПОЛІТИКИ

Анотація. Досліджено та проаналізовано стан фінансової політики України на сучасному етапі, а також запропоновано заходи по оздоровленню фінансової ситуації в Україні. Визначено сутність фінансової політики у розумінні різних науковців, що пояснюється певними відмінностями, що наведено у порівняльній таблиці у даній статті. Також визначено поняття фінансової політики як пріоритетної складової ланки економічної політики, яка включає певну сукупність заходів, що провадить держава у межах усіх рівнів управління, задля організації й використання фінансів з метою провадження своїх функцій та вирішення термінових чітко визначених задач. Проаналізовано функціональну структуру фінансової політики з врахуванням існуючих наукових засад. Також виявлено, що вчені виокремлюють складову часу як одну з ключових ознак в класифікації. Визначено, що залежно від часового фактору фінансова політика держави може бути як поточна, так і перспективна. А за способом розробки – науково обґрунтована та волонтаристська. Розглянуто фінансову політику зі сторони результативності та регулювання, та виявлено, що науковці поділяють її на такі види як: конструктивний та деструктивний, а також рефляційний і дефляційний. Виявлено закономірність, що економічна нестабільність і спад виробництва негативно впливають на формування доходів та фінансування видатків бюджету. Також постановлено, що важливою проблемою залишається визначення оптимальних меж функціонування бюджетів усіх рівнів і забезпечення їх якісного і ритмічного виконання при збереженні провідної ролі Державного бюджету України.

Ключові слова: фінансова політика, фінансові ресурси, економічна активність.

Hnatiuk Tetiana, Dolzhenko Inna

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

THEORETICAL-ORGANIZATIONAL BASIS OF FINANCIAL POLICY

Summary. The state of financial policy of Ukraine at the present stage is investigated and analyzed, as well as measures to improve the financial situation in Ukraine are proposed. The essence of financial policy in the understanding of different scholars is determined, which is explained by certain differences, which is presented in the comparative table in this article. It also defines the concept of financial policy as a priority component of economic policy, which includes a set of measures undertaken by the state at all levels of government for the purpose of organizing and using finances for the purpose of carrying out their functions and solving urgent clearly defined tasks. The functional structure of financial policy is analyzed taking into account the existing scientific principles. It has also been found that scientists identify a component of time as one of the key features in classification. It is determined that, depending on the time factor, the financial policy of the state can be both current and promising. And by the method of development – scientifically grounded and voluntary. The financial policy of efficiency and regulation has been considered, and it has been found out that scientists divide it into such types as constructive and destructive, as well as reflexive and deflationary ones. It is revealed that economic instability and decline in production have a negative impact on revenue generation and financing of budget expenditures. It is also revealed that scientists allocate the constituent of time as one of the key features in the classification. Depending on the time factor, the financial policy of the state can be both current and promising. And by the method of development – scientifically grounded and voluntary. If we look at the financial policy in terms of efficiency and regulation, we see that scientists divide it into the following types: constructive and destructive, as well as reflation and deflation. It was also decided that determining the optimal limits of functioning of budgets of all levels and ensuring their quality and rhythmic implementation while maintaining the leading role of the State Budget of Ukraine remains an important problem. It should be noted that the basis of financial policy is the budget policy, which is primarily related to the formation and implementation of budgets at all levels. Economic instability and decline in production have a negative impact on revenue generation and the financing of budget expenditures. An important problem remains to determine the optimal limits for the functioning of budgets of all levels and ensure their quality and rhythmic implementation while maintaining the leading role of the State Budget of Ukraine. Therefore, effective public financial policy should create favorable conditions for sustainable state development by implementing modern effective mechanisms of functioning of the financial system of the state. When creating and implementing public financial policies, the current conditions in the country should be taken into account, as they affect the appropriateness of using certain instruments and may accelerate or suspend implementation of certain measures.

Keywords: financial policy, financial resources, economic activity.

Постановка проблеми. Фінансова політика утворюється державою з врахуванням ключових напрямків для економічного розвитку та її реалізації задля досягнення своєї мети.

Так як провадження фінансової політики виконують за умов соціальних, політичних та економічних перетворень, які у сучасному становищі уповільнюються різноманітними чинниками,

дослідження теоретико-організаційних основ фінансової політики набуває гострої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематику теорій та практик здійснення фінансової політики досліджували велика когорта вітчизняних і зарубіжних вчених. Теоретичні та практичні засади фінансової політики досліджували у своїх працях такі українські вче-

ні: І. Адаменко, О. Василик, С. Задворних, І. Запатріна, І. Лютий, Н. Танклевська та інші. Проте досить велика кількість методологічних, прикладних та теоретичних складових української фінансової політики у розрізі сучасних суспільних змін є невирішеними.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Тож росте потреба більш глибокого теоретико-організаційного вивчення механізму провадження фінансової політики за умов фінансово-економічних нестабільностей, інтеграційних та глобалізаційних рухів, вирішення науково-практичних проблематик фінансового забезпечення, знаходження максимально дієвих механізмів фінансового регулювання та оцінювання їх ефективності.

Метою статті є дослідження та аналіз фінансової політики України на сучасному етапі, а також запропонування заходів щодо оздоровлення фінансової ситуації в Україні.

Виклад основного матеріалу. Фінансова політика – динамічне явище. Проте, як зазначив П. Юхименко, з позицій сучасних критеріїв аналізу, весь історичний процес її формування і зміни не можна подавати однозначно – як розвиток по висхідній або як розвиток циклічного характеру.

Він має складніший характер, що викликано змінами цілей економічної політики, впливом зовнішніх умов і чинників, які загрожують зміною геополітичного становища України [5].

Визначення сутності фінансової політики у розумінні різних науковців пояснюється з певними відмінностями, що наведено у порівняльній таблиці 1 [3].

Узагальнено можна визначити поняття фінансової політики як пріоритетну складову ланку економічної політики, яка включає певну сукупність заходів, що провадить держава у межах усіх рівнів управління, задля організації й використання фінансів з метою провадження своїх функцій та вирішення термінових чітко визначених задач.

Фінансова політика виявляє себе в структурі державних надходжень та витрат, в межах фінансового законодавства.

В свою чергу, важливо зазначити, що ефективність державної фінансової системи буде га-

рантована тільки за умов, коли у правовому аспекті буде спільність зацікавленості як держави так і суспільства. Крім цього потрібно не забувати про важливість ролі фінансової політики для господарюючих суб'єктів, адже саме вона великою мірою показує рівень їх інвестиційно-інноваційної діяльності [1]. Якщо враховувати існуючі наукові засади, то функціональна структура фінансової політики держави буде мати наступний вигляд [2; 4; 6].

Отож можемо підсумувати, що узагальнена ефективність фінансової політики держави у багатьох аспектах проявляється крізь узгодженість її ланок. Задля цілісного тлумачення суті фінансової політики держави необхідно зобразити покращену класифікацію у комплексі, яка в свою чергу буде містити існуючі в економічному тлумаченні засади [5].

У табл. 2 наведено класифікацію фінансової політики держави за ключовими факторами.

Вчені виокремлюють складову часу як одну з ключових ознак в класифікації. Адже залежно від часового фактору фінансова політика держави може бути як поточна, так і перспективна. А за способом розробки – науково обґрунтована та волюнтаристська. Якщо розглянути фінансову політику зі сторони результативності та регулювання, то бачимо, що науковці поділяють її на наступні види: конструктивний та деструктивний, а також рефляційний і дефляційний.

Також, слід зауважити, що поетапність державного розвитку є вагомим аспектом, бо ж саме вона визначає та формує завдання державної фінансової політики. У зв'язку з цим, науковці виділяють певну типологію політики, а саме стабілізацію, зростання й стримування активностей. Слід пам'ятати й про вказані раніше складові державної фінансової політики, серед яких виокремлюють митну, фінансову, інвестиційну, монетарну й боргову підсистему, яка теж має роль класифікаційної умови. Також державну фінансову політику піддають структуризації за ступенями адміністративної й законодавчої регламентації відносин [4]. Тому, у відповідності з цим, виокремлюють жорстку та помірну політичну регламентацію, а також регламентацію мінімальних обмежень. Проте крім вказаних напрямків вагоме значення у тлумаченні та розу-

Таблиця 1

Визначення суті фінансової політики держави

Науковець	Суть поняття
В. Зимовець	Непроста галузь виконавчої і законодавчої влади, що містить методи та форми, заходи групування й використання фінансів задля створення умов для розвитку як економічного, так і соціального.
Ю. Радіонов	Довготерміновий напрям руху державних органів й інституцій, що направлені на створення доходів та раціональне використання фінансових ресурсів задля створення стабільного соціально-економічного розвитку держави.
О. Василик	Досить складна галузь виконавчої та законодавчої влади, що включає форми й методи, а також заходи організації і використання фінансів задля гарантування економічного та соціального росту.
М. Грідчина	Набір дій держави щодо генерації фінансових ресурсів та їх розподілу і подальшого використання задля виконання чітких економічних, міжнародних й соціальних цілей, що в підпорядкуванні задоволенню інтересів суспільства
О. Данілов	Певна частка соціально-економічної політики з приводу гарантування раціонального збільшення фінансових ресурсів, що має на увазі ріст на усіх рівнях фінансової системи, що в загальному підсумку буде покращувати соціальне та матеріальне благо суспільства

Джерело: [3]

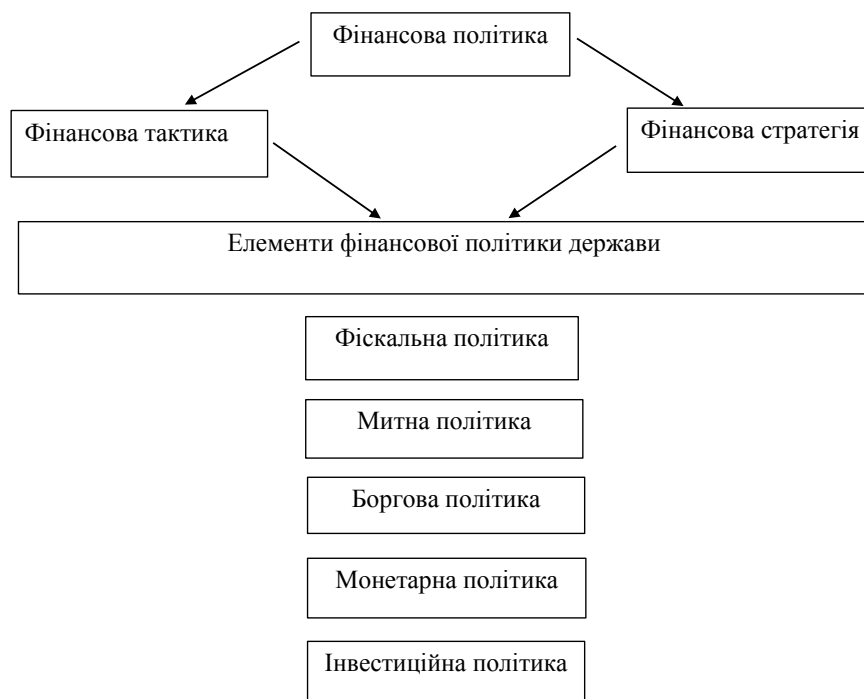

Рис. 1. Структура фінансової політики держави

Джерело: [4]

Таблиця 2

Фінансова політика держави

За способом регулювання	– Дефляційна – Рефляційна
За часовими межами	– Перспективна – Поточна
За способом розробки	– Науково-обґрунтована – Волонтаристська
За завданнями на етапі розвитку держави	– Політика економічного зростання – Політика стабілізації – Політика стримування ділової активності
За результативністю	– Конструктивна – Деструктивна
За ступенем регламентації відносин	– Помірної регламентації – Жорсткої регламентації – Мінімальних обмежень
За характером централізації	– Централізована – Децентралізована
За рівнями реалізації заходів	– Загальнодержавного рівня – Регіонального рівня – Місцевого рівня

Джерело: [1]

мінні особливостей у процесі розгляду й втілення у життя державою фінансової політики має централізація чи децентралізація.

Слід не забувати про ступені реалізації, які за умов децентралізації набувають досить вагомого значення. Зокрема, посеред них завжди виділяють місцевий, регіональний та загальнодержавний рівні. У відповідності до вищесказаного, створення перспективної й поточної державної фінансової політики варто впроваджувати у взаємодії з функціональними напрямками (митним, фіскальним, монетарним, борговим, інвестиційним) з певним рівнем обґрунтування з наукової точки зору, що в свою чергу, дасть змогу їм набути, за результатами втілення у життя, конструктивний характер[3].

Поточний процес повинен включати тенденції щодо державного розвитку, що зі своєї сторони формує завдання за допомогою яких будуть досягнені поставлені цілі, а з іншої сторони – вагомість регламентації політики у процесі її впровадження.

Також в розробці й реалізації стратегії фінансової політики, досить вагомим питанням постає децентралізація, яка буде визначати особливості передбачених заходів на наступних рівнях: місцевому, регіональному та загальнодержавному. А сам процес впровадження здійснюється при створення умов, які б забезпечили ефективність фінансового механізму.

Робота механізму фінансової політики потребує використання комплексного підходу фінан-

сових методів і всіх важелів у відповідності з діючим нормативно-правовим забезпеченням [2].

Зазначимо, що основу фінансової політики становить бюджетна політика, яка пов'язана насамперед із формуванням та виконанням бюджетів усіх рівнів. Економічна нестабільність і спад виробництва негативно впливають на формування доходів та фінансування видатків бюджету. Важливою проблемою залишається визначення оптимальних меж функціонування бюджетів усіх рівнів і забезпечення їх якісного і ритмічного виконання при збереженні провідної ролі Державного бюджету України [1].

Реалізація фінансової політики характеризується тягарем не зовсім тривкої стабілізації в країні, помірним похваленням економіки, стабілізації матеріально-фінансового балансу та поступовою ліквідацією заборгованості перед внутрішніми та зовнішніми кредиторами. В Конституції України окреслені основні напрями фінансової стратегії, а саме:

– сприяння завершенню роздержавлення і приватизації;

– демонополізація економіки; – забезпечення соціального захисту населення; – удосконалення зовнішньоекономічної діяльності з метою зміцнення позиції України на світовому ринку; – вступ України до світової організації торгівлі; – захист і оздоровлення екологічного середовища; – проведення адміністративної та пенсійної реформ [3].

Отже, мета, яку необхідно досягти в Україні на основі оптимізації фінансової політики, має бути окреслена максимально чітко. Це – комплексний вплив всіх її складових на розвиток реального сектора національної економіки.

Висновки і пропозиції. Тож, дієва державна фінансова політика повинна сформулювати сприятливі умови задля сталого державного розвитку за рахунок провадження сучасних ефективних механізмів функціонування фінансової системи держави. Під час створення та реалізації у життя державної фінансової політики потрібно враховувати поточні умови, які виникають в країні, адже вони впливають на доцільність використання тих чи інших інструментів і можуть пришвидшувати або ж призупиняти реалізацію певних заходів.

Фінансова політика держави вивчається науковцями під призвою сфери діяльності влади, складової державної економічної політики, виокремленої владою держави напряму фінансової активності держави, і також сукупності певних заходів загальнодержавного рівня у сфері фінансів країни. Якщо узагальнити, то вона виступає загальною сукупністю заходів у сфері фінансів держави, які в свою чергу, спрямовані на мобілізацію фінансових ресурсів, їх розподіл та подальший перерозподіл і використання з метою виконання необхідних функцій.

За сучасних умов, фінансову політику держави можна класифікувати за наступними критеріями, а саме: спосіб розробки й реалізації, часові межі, задачами на початковому етапі розвитку держави й ефективністю, ступенем регламентації відносин, функціональною спрямованістю, характером централізації та рівнями. А саме децентралізована структуризація дає змогу поліпшити наше сприйняття ролі фінансової політики в державі та й в економіці загалом, а також повністю показує всю специфіку розробки та впровадження.

Список літератури:

1. Гордієнко Л.А. Перспективи розвитку державної фінансової політики в Україні. *Держава та регіони*. 2015. № 4. С. 20–24.
2. Грідчина М.В. «Фінанси (теоретичні основи)»: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / М.В. Грідчина, В.Б. Захожай, Л.Л. Осіпчук, Ю.Л. Субботовіч, К.М. Темчишина; за заг. ред. М.В. Грідчина, В.Б. Захожай. Київ, 2004. 312 с.
3. Григорська О.С. Сутнісна характеристика фінансової політики держави. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія» Серія «Економіка»*. 2016. № 2(30). С. 51–54.
4. Зимовець В.В. Державна фінансова політика економічного розвитку. Київ, 2010. 356 с.
5. Ільшаненко В.А. Формування державної податкової політики в Україні: монографія / за ред. О.В. Покатаєва. Запоріжжя: КПУ, 2009. 195 с.
6. Юхименко П.І. Сучасні тенденції і стратегія фінансової політики України. *Фінанси України*. 2005. № 10. С. 101–110.

References:

1. Gordienko, L.A. (2015). Perspektvyu rozvytku dergavnoy finansovoy politiki v Ukraini [Prospects for the development of public financial policy in Ukraine]. *State and Regions*, vol. 4, pp. 20–24.
2. Hridchina, M.V., Zakhozaj, V.B., Osipchuk, L.L., Subbotovich, Yu.L., & Temchyshyna, K.M. (2004). *Finansy (teoretychni osnovy)* [Finance (theoretical basis)], Mizhrehion. akad. upr. personalom, Kyiv.
3. Hryhorska, O.S. (2016). Sutnisna haracterystyka finansovoy politici dergavu [The essential characteristics of financial policy]. *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu "Ostrozka akademiia". Seriya "Ekonomika"*, vol. 2(30), pp. 51–54.
4. Zymovets, V.V. (2010). Derzhavna finansova polityka ekonomichnoho rozvytku [State financial policies of economic development]. NAN Ukrainy; Intekon. taprohnozu, Kyiv.
5. P'iashenko, V.A., & Pokataieva, O.V. (2009). Formuvannia derzhavnoi podatkovoi polityky v Ukraini : monohrafiia [Formation of state tax policy in Ukraine: monograph]. Zaporizhzhia : KPU.
6. Yukhimenko, P.I. (2005). Suchasni tendentsii y strategia finansovoy politiki v Ukrainu [Current Trends and Strategy of Ukraine's Financial Policy]. *Finance of Ukraine*, vol. 10, pp. 101–110.